

Kampen om kulturen

Lars Konzack (FO/Fremtidsorientering #1 2007)

Der er en generation på vej, som spiller World of Warcraft. Der er en generation på vej, som stemte Lordi til en sejr i Melodi Grand Prix 2006. Der er en generation på vej, der finder venner på arto.dk. De spiller rollespil som i DRs succesrige tv-serie Barda. De læser Harry Potter og manga-tegneserier. Og de er på vej til at indtage fremtrædende stillinger med kulturel magt i det offentlige informationssamfund. De er på vej til at sætte en ny dagsorden i fremtidens generationskamp om den kulturelle magt.

I 2010erne rider en ny ungdomsårgang på pensionsbølgen. Der er masser af stillinger at få indenfor det offentlige informationssamfund. Med disse stillinger følger magten til at holdningsbearbejde befolkningen kulturelt. Det bliver derfor spændende at se, hvilket værdiskifte der finder sted i det kommende årti.

Ungdomsoprøret

I 1968 var der en stor kamp om den kulturelle magt. Slaget stod mellem på den ene side en ældre generation, der var bundet op på industrisamfundets dogmer, og en ny generation, som var den første generation, der primært blev ansat indenfor information og service og derved grundlagde det offentlige informationssamfund bedre kendt som velfærdssamfundet. De unge vandt. Deres værdier blev normale. Så normale at når vi ser dem i dag, er de blevet usynlige.

Det er værdier om fællesskab, økologi, rockmusik, mediekritik, teknofobi, abstrakt eller socialdramatisk kunst og være iført cowboybukser. Den vigtigste værdi for generationen var kollektivism, hvorfor de vil blive kaldt kollektivistene i det følgende. Denne værdi udsprang ikke af ingenting. Som offentligt ansat var og er det klart en fordel at være venstreorienteret og gå op i fællesskab. Denne værdi er en tydelig konsekvens af generationens skæbnefællesskab.

Hvis vi i dag ser en person, der går op kollektivisternes værdiskema, lægger vi ikke synderligt mærke til vedkommende. Det har nemlig ikke længere karakter af provokation. Grunden til, at det gik hen og blev sådan, skyldes, at generationen vandt den kulturelle magt i form af stillinger i det offentlige, der gav dem

magten til at kunne fastholde deres værdier. Med stillinger i velfærdssamfundet indenfor offentlig administration, forsorg, omsorg, forskning, undervisning og kulturformidling har generationen som smagsdommere fastholdt disse værdier i snart 40 år. Det er imponerende længe.

Udfordringen fra individualisterne

Det skal dog tilføjes, at kollektivistgenerationen blev udfordret. Det skete i 1980erne og 1990erne, da en ny veluddannet generation kom ud til massearbejdsløshed, mens der var ansættelsesstop i det offentlige. Det var således ikke muligt for den ny generation, at erhverve sig nævneværdig kulturel magt i det offentlige informationssamfund. Forventningen var i begyndelsen, at de ville gå til grunde, fordi industrien stagnerede. Det skete måske også for nogle, men ikke for dem alle.

I stedet fik de ansættelse indenfor det private informationssamfund, der i disse år blev udbygget med en lang række stillinger indenfor design, salg og marketing, erhvervsledelse, konsulentvirksomhed, reklame og medieformidling. Dette gav den nye generation et ståsted, hvorfra de kunne udøve kulturel magt. Et knapt så formelt ståsted som den tidligere generation, men ikke desto mindre et effektivt ståsted til at sælge deres værdier. Denne generations værdier var anderledes, men i lighed med den ældre generation var deres værdier præget af deres skæbnefællesskab som privat ansatte vidensarbejdere. Som privat ansatte var deres kerneværdi individualisme med tendens til at være højreorienterede. Derfor kalder jeg dem individualisterne. De gik endvidere op i ydre værdier såsom sport, mode, succes, design, materialisme og

overfladiske kunstværker, hvis kvalitet primært vurderes ud fra markedsprisen. De kan derfor også godt lide abstrakt kunst, såfremt den er dyr nok.

Individualisterne var provokerende i 1980'erne, da de var et modspil til kollektivistene. Det er de ikke længere. Deres holdninger er blevet mainstream og dermed usynlige, men langt fra forsvundet. Tværtimod har det lykkedes generationen at plastre DR og TV2 til med programmer om livsstil, personlige succes og design i mange forskellige varianter. Deres kulturelle magt kommer helt konkret til udtryk i samfundet.

Magtovertagelsen

De to generationer findes stadigvæk. De mener stort set det samme som tidligere, om end deres udgangspunkt for at mene det har ændret sig en smule. De er nemlig ikke længere unge. Kollektivistene er ved at blive gamle og går på pension i næste årti. Individualisterne er blevet midaldrende. Derfor går kollektivistene i dag meget mere op i efterløn og pension, end de går op i ungdomsproblemer. Der er trods alt forskel på at være ungdomsoprørere og rødvingeneration. På samme vis handler individualisternes perspektiv i dag om at holde hus og have og købe en dyr familiebil snarere end at leve det vilde ungdomsliv. Kampen mellem de to generationer er gået i stå. De har lært at udholde hinanden og endda støtte hinanden gennem politisk korrekt sprog. Derfor kan vi i dag tale om etisk regnskab, teamwork og den politiske forbruger, hvilket er et sprogbrug, der tilgodeser begge generationers værdier samtidig. Af samme grund er Danmark i dag blevet ligeså kedsommeligt som 1950'ernes Danmark. Det handler om hygge og selvtilstrækkelighed.

Men Danmark får ikke lov at gå i stå. En ny generation sidder på spring parat til at overtage den kulturelle magt. De er ikke engang klar over det endnu.

Generationen, der er født i 1980'erne og 1990'erne, vil når kollektivistgenerationen går på pension overtage kollektivisternes stillinger og dermed indtage den formelle kulturelle magt i samfundet. Derved får de mulighed for at påvirke samfundet med deres holdninger og sætte en dagsorden ud fra deres perspektiv.

De holdninger og perspektiver den kommende generation har bliver afgørende for at se, hvordan den

kulturelle kamp forløber i de kommende år. Det er en kamp, der kommer til at udspille sig på to fronter: Den første front bliver en kamp om magten mod de gamle i det offentlige informationsfund. Denne kamp er de unge dømt til at vinde. Kollektivistgeneration går på pension, og dermed mister de deres kulturelle magt bastion, som den ny generation overtager ved samme lejlighed. Det kan føre til voldsomme opgør, men ikke nødvendigvis. Den egentlige kamp kommer imidlertid til at stå på den anden front, nemlig mellem individualisterne og den ny generation.

Individualisterne har hidtil været vant til at være de unge, smarte og kække. Nu skal de vænne sig til ny rolle som de gamle og fastlåste. Men hvilke værdier kommer kampen til at handle om?

Net-generationen

Den ny generation bliver som nævnt offentligt ansatte vidensarbejdere i velfærdssamfundet. Det giver dem som allerede nævnt en unik magt bastion for kulturel magt. Når nu en stor del af de unge bliver offentligt ansat, vil det blive opfattet som, at nu er det igen *in* for de unge at blive offentlig ansat. Det er i sandhed også nogle spændende stillinger med kulturelle magtbeføjelser indenfor offentlig administration, forsorg, omsorg, forskning, undervisning og kulturformidling, der bliver ledige.

Som offentligt ansatte vil deres holdninger med al sandsynlighed være mere venstreorienterede end individualisterne. Det vil også fungere som en provokation mod de gamle individualister. Hvor kollektivistene i sin tid var præget af den kolde krig og kommunismen, så er det for den nye generation blot noget fra historiebøgerne. De vil derimod være optaget af kampen mod terror, og nogle af dem vil måske flirte med tanken om at være på de fanatiske islamisters side. Dette vil dog kun være en minoritet, men ikke desto mindre nok til at det kan blive farligt.

De vil også have en mere positiv holdning til fællesskab. Slaget kommer derfor i et vist omfang til igen at stå mellem fællesskab og individualisme. Men det bliver ikke en gentagelse af 1970'ernes og 1980'ernes kamp. Det fællesskab, som den unge generation søger, er påvirket af deres megen brug af mobiltelefoner, computer og Internet. Derfor vil jeg

kalde dem net-generationen. De fællesskaber, net-generationen søger, er interessefællesskaber – gerne globale interessefællesskaber. De understøttes nemlig netop af de muligheder som mobiltelefoner og især Internet tilbyder dem.

For at være med i et interessefællesskab kræver det, at vedkommende har en viden om et emne, der kan matche de andre i interessefællesskabet. De er i den forstand individualister og kollektivist på en gang. Faktisk går de slet ikke så meget op i, om de er det ene eller det andet. De går op i emnet for deres egeninteresse. Dermed forflytter de kampen til at handle om noget helt andet, noget nyt. Hvor individualisterne gik op i dem selv og deres narcissisme, søger net-generationen emner at interesse sig for. Det bliver her konflikten kommer til at stå mellem de to generationer i kampen om den kulturelle magt. Net-generationen ønsker at interessere sig for mere end blot dem selv.

Interessefællesskab som mega-trend

Afgørende er det, at individualisme holder op med at være en mega-trend. Vi er blevet så vant til at sige det, at det forekommer helt sært, at det faktisk kan ændre sig. Men individualismen var et historisk bundet modtræk til den tvangskollektivisering individualisterne oplevede da de voksede op. Den har en socialt begrundet forankring i tiden, og denne begrundelse vil ikke længere være til stede. Faktisk er den nye generation vokset op med forceret selvpromovering. Der vil da heller ikke være nogen provokation for net-generationen i at kalde sig individualister – snarere tværtimod. Individualismen mister derfor sin betydning som adskillelsesmarkør. Den tages for givet samtidig med, at net-generationen opsøger interessefællesskaber.

Når net-generationen indtager det offentlige informationssamfund kulturelle magtbastion, vil der også ske en tiltrængt fornyelse af den offentlige sektor. Den gamle generation var mediekritiske og teknofobe. Net-generationen har det lige omvendt. De elsker medier og ny teknologi. Ikke på den selvsmagende, medieliderlige måde som individualisterne stod for. De elsker teknologien og medierne for, hvad de kan som redskaber og kilde til underholdning. Igen er det

interessen for teknologiens muligheder, der er i centrum. Det betyder, at de vil bruge disse teknologier og medier overalt, hvor de færdes. De vil kræve, at en teknologisk fornyelse finder sted, og de vil selv være i front. Det får som konsekvens, at det offentlige kan forvente krav om investeringer i medier og teknologi fra de mange af net-generationens nyansatte offentlige vidensarbejdere. Den mediekritiske og teknofobe indstilling, der i årtier har hersket på eksempelvis humaniora, vil blive trængt væk.

Et andet vigtigt punkt, hvor den net-generationen kan sætte en ny dagsorden er valg af kulturelle emner. Hvor den ældre generation satte abstrakt og socialdramatisk kunst højt, vil net-generationen kunne sætte et nyt perspektiv. Det er nemlig en generation, der er vokset op med computer, rollespil, fantasy-litteratur og -film. Hvis de vælger at tage disse kulturprodukter alvorligt vil der fremover blive opstillet et nyt kulturelt og æstetisk hierarki, hvor eventyr og fantasi får en fremtrædende plads. Lignende forandringer har historisk fundet sted tidligere og kan naturligvis finde sted igen. Postmodernistisk overfladiskhed vil ikke sige dem ret meget. Net-generationen vil derimod fordybe sig i deres kulturelle og æstetiske interesseområder.

Fremtidens kulturkamp

Kampen mellem de ældre individualister og den yngre net-generation kommer derfor til at stå mellem selvoptagedhed kontra interessefællesskaber. Den kommer til at stå mellem overfladiskhed, mode og sport, som individualisterne foretrækker kontra net-generationens fordybede interesse i eventyr, rollespil og computerspil. Møbeldesign og abstrakt kunst vil være på vej ud til fordel for kunst med fortællinger og mytologi.

Individualisterne vil især lade sig provokere af, at net-generationen udviser skødesløshed, ja nærmest ligegyldighed overfor de værdier, som individualisterne sætter højt, nemlig sport, mode og design. Derfor vil individualisterne reagere ved at insistere på, at sport er sundt, og at mode og design er noget, de unge burde interessere sig for. Selvfølgelig vil de unge også interessere sig for mode og design i et vist omfang, men net-generationen vil ikke sætte mode og design som hele omdrejningspunktet for deres

livsstil. De vil derimod bruge tøj og gadgets til at understrege deres tilhørsforhold til et givent interessefællesskab, hvilket de ældre individualister vil have svært ved at forstå skulle være spændende. Det bliver interessant at se, hvordan præcist net-generationen kommer til at forme fremtiden. En ting er

sikkert, der kommer en ny generation ind og indtager den kulturelle magt, som kollektiverne har siddet på i en menneskealder, og de vil være i stand til at sætte en ny dagsorden – deres egen dagsorden.

Litteratur:

Johannes Andersen (2001): *Mellem hoved og krop*.

John C. Beck & Mitchell Wade (2004): *Got Game*.

John Borland & Brad King (2003): *Dungeons and Dreamers*.

Manuell Castells (2003): *Internet Galaksen*.

Kjetil Sandvik & Anne Marit Waade (2006): *Rollespil*.

Lars Konzack er ph. d. i multimedie og adjunkt på Aalborg Universitet. lars@konzack.dk